

LAURA LEPISTÖ

MARIKA LEHTO

Tammi

Voittava
mieli

MARIKA LEHTO

LAURA
LEPISTÖ

Voittava mieli

TAMMI

HELSINKI

Tämän kirjan kirjoittamista ovat tukeneet
Journalistisen kulttuurin edistämissäätiö (JOKES)
ja Suomen tietokirjailijat ry.

© Marika Lehto ja Tammi, 2024
Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä
Kuvaliitteiden taitto: Eevaliina Rusanen

ISBN 978-952-04-4996-4
Painettu EU:ssa

Sisällys

Kevät 2010	7
Tähdet kohdillaan	9
Lapsesta mittaa	25
Ken on heistä kaikkein laihin	39
Valmentajan valta	51
Erilainen urheilijanpolku	64
Työtä, työtä, työtä	92
Rahalla saa	113
Rakkauden voima	129
Voittava mieli	137
Reunalla	165
Rotkossa	199
Median mahti	221
Kipinä sammuu	236
Uusi hehku	245
Luistelun hinta	262
Perintö	275
Loppusanat	283

Kevät 2010

Torinon Palavela-areenan 12 000 ihmistä osoittivat suosiotaan seisaaltaan, kun meidät mitalistit kutsuttiin korokkeelle yksi kerrallaan. Ensin valokeilaan liukui Japanin Mao Asada, joka oli juuri voittanut uransa toisen maailmanmestaruuden. Kuukautta aiemmin Vancouverissa olympiakultaa saavuttanut Etelä-Korean Yuna Kim sai tänään tyytyä hopeaan. Mao ja Yuna olivat taitoluistelun kiistattomia supertähtiä, joiden suosion suuruutta heidän omissa kotimaissaan ja taitoluisteluyhteisössä suomalaisten on vaikea käsittää. Heidän kulkuaan varvioivat turvamiehet, ja he tienasivat miljoonia dollareita kumpikin. Kylmät väreet kulkivat lävitseni, kun minut kuulutettiin palkintokorokkeelle heidän rinnalleen.

Näitä kahta aasialaista, kuten monia muitakin ulkomaalaisia huippuluistelijoita, oli kouluttu pikkulapsesta asti erittäin vaativan lajin huipulle kaiken muun elämän kustannuksella. Suomalaisena luistelijana olin käynyt ihan tavallista koulua ja elänyt melko tavallista elämää

ja siitä huolimatta olin nyt taitoluistelun MM-mitalisti maani urheiluhistorian ensimmäisenä naisyksinluistelijana. Suomalaisista miesluistelijoista samaan oli yltänyt vain Markus Nikkanen vuonna 1933. Saavutukseni oli uskomaton. Valmentajani Virpi Horttanan kanssa olimme jo itkeneet takahuoneessa tiukan kisan ratkettua. Pronssi kaulassa kansainvälisen median edessä pyyhin kyyneleitä uudestaan. Olin kiitollinen ja helpottunut, että äärirajoilleen viety kehoni oli kuin olikin kestänyt. Ensin Vancouverin olympialaisten kuudes sija ja nyt MM-pronssi. Edeltävältä vuodelta minulla oli jo Euroopan mestaruus. Se oli varsin hyvin urheilijalta, joka oli pelännyt paineita ja ihmetellyt tarvetta voittoa.

Oli kulunut vain kolme vuotta siitä, kun olin vielä epäröinyt, oliko minusta lainkaan kansainvälisiin arvokisoihin, saati niiden palkintokorokkeelle. Sen jälkeen oli tehty paljon ja oikein. Nyt olin näyttänyt muille mutta myös itselleni, että kuuluin muiden huippuluistelijoiden rinnalle. Ja mikä parasta, tämä oli vasta alkua! Seuraava kausi kyti jo mielessäni, kun Suomen lippua hilattiin Palavelan kattoon. Olin vihdoinkin löytänyt oman tapani kilpailla enkä malttanut odottaa, että saisin palata yleisön eteen ja mitalikorokkeelle.

Tähdet kohdillaan

Vuonna 1992 taitoluistelussa tapahtui asioita, jotka fanit muistaisivat vielä pitkään. Japanilainen maailmanmestari Midori Ito esitti ensimmäisenä naisena kolmoisakselin olympialaisissa Albertvillessä. Samoissa kisoissa Suomen oma nouseva jäätanssipari Susanna Rahkamo ja Petri Kokko luistelivat itsensä lajiväen tietoisuuteen ja yleisön ja median suosioon vetäisemällä rytmitanssinaan ”Säkkijärven polkan”. Se oli rohkea veto. On ymmärrettävää, että Espoon Jäätaitureiden vuoden 1992 kevätnäytös jäi tämän huuman varjoon. Kevätnäytöksen teemana oli Joutsenlampi. Olin vähän alle nelivuotias ja olin ollut luistelukoulussa muutaman kuukauden. Minulla oli näytöksessä hyvin olennainen rooli kasakkana, ja olin valmistautunut siihen huolellisesti. Tavoitteenani oli potkia menemään rivissä muiden pikku natiiaisten kanssa. Intoa oli enemmän kuin taitoa. Sain itseni kyllä terhakkaasti liikkeelle, mutta törmäsin edelläni luistelleen selkään, koska jarruttamisen

kanssa oli vielä vähän niin ja näin. Yleisössä toikkarointi huomattiin.

– Kukas tuo terhakka pikku tyttö on, jolla on noin hyvä pomppu, kyseli Virpi Horttana ja osoitti jäältä minua.

Se oli tulevan, urani ainoan valmentajan ensimmäinen muistikuva minusta. Sattumalla on usein sormensa pelissä, kun kahden ihmisen tiet kohtaavat ja tähdet taivaalla asettuvat oikeaan asentoon.

Äitini ei ollut miettinyt Espoon Jäätaitureiden valmentajatilannetta, saati huippuluistelua sinä iltapäivänä, kun minua kaksi vuotta vanhempi isosiskoni Kaisa eli Tyyppi katseli televisiosta taitoluistelua ja pyysi päästä itsekin luistelemaan. Vanhempieni mielestä luistelukouluun meno ei ollut yhtään hullumpi idea. Jokin liikuntaharrastus olisi lapselle hyväksi, ja olihan luistelu eräänlainen kansalaistaito. Niinpä Tyyppi vietiin jäälle ja minut kaukalon laidalle, sillä kolmivuotiaana olin liian pieni osallistumaan luistelukouluun. Nostin metelin. Halusin todellakin sinne, minne siskonikin. Vanhempani ostivat minulle käytetyt pikku luistimet, testasivat ulkojäillä, pysyinkö pystyssä, ja pyysivät sitten luistelukoulun ohjaajalta, josko minäkin pääsisin mukaan. Niin päädyin jo alle nelivuotiaana luisteluseuraan, pikku kasakaksi kevätnäytökseen ja Virpi Horttanan huomion kohteeksi.

Vuonna 1992 Vippe oli juuri palkattu päätoimiseksi valmentajaksi Espoon Jäätaitureihin. Hän oli entinen luistelija ja kotoisin Porista. Omalla urallaan hän oli edennyt SM-senioreihin asti mutta lopettanut kil-

pailemisen 18-vuotiaana vuoden 1984 SM-kisoihin. Luistelu-uransa loppuvaiheessa Vippe oli innostunut valmentamisesta neuvoessaan viisi vuotta nuorempaa pikkusiskoaan. Hän katseli touhua Porissa ja pähkäili, että ehkä tätä kaikkea voisi tehdä paremminkin. Vippe muutti pääkaupunkiseudulle opiskelemaan hammas-tekniikoksi, mutta halusi siinä ohessa myös valmentaa. Hän hankki listan alueen seuroista, otti luurin käteensä ja alkoi soitella. Espoon Jäätaiturit oli toinen seura, josta vastattiin. Siellä satuttiin tarvitsemaan uutta valmentajaa.

– No, oletko sä hyvä? seuran silloinen puheenjohtaja Sirkka Hulkkonen kysyi.

– Olen, Vippe vastasi.

Jouluna 1991 Vippe valmistui hammastekniikoksi, mutta ei tehnyt niitä töitä päivääkään. Hän oli toiminut Espoon Jäätaitureissa jo muutaman vuoden eri ryhmien vastuupalmentajana ja nousi päätoimiseksi valmentajaksi juuri, kun minä aloitin harrastamiseni. Ensimmäisinä vuosina Vipun keskeisenä tavoitteena oli löytää oma punainen lankansa valmentamiseen. Hän kävi Suomen Taitoluisteluliiton valmentajakoulutuksen ja hankki myös kansainvälistä koulutusta. Oppiakseen lisää hän teki paljon oma-aloitteista työtä omalla ajallaan. Esimerkiksi kun Espoon Jäätaitureiden lupaava luistelija Sanna-Maija Wiksten lähti kesäleirille Ranskaan, Vippe meni hänen valmentajanaan mukaan osittain omalla rahallaan oppiakseen lisää muiden valmentajien työstä. Sanna-Maijasta tuli 1990-luvun lopussa Vipun valmennuksessa Suomen ja Pohjoismaiden mestari.

Tuleva valmentajani investoi osaamiseensa omaa aikaansa ja rahaansa myös Jäätaitureiden järjestämällä kansainvälisillä leireillä. Vippe valmensi leireillä myös itse, mutta seurasi vapaa-ajallaan muiden työskentelyä. Leireillä oli valmentajana muun muassa Valentin Nikolaev, ukrainalaisen Oksana Baiulin valmentaja. Oksana oli vain 16-vuotias, kun hän voitti kultaa Lillehammerin olympialaisissa vuonna 1994. Vippe pyysi Valentinilta lupaa seurata hänen työtään. Lupa tuli, mutta ei ilmaiseksi: se maksoi sata markkaa tunnilta ja summa piti pulittaa käteisellä.

– Ei saakeli, kaikki palkka, mitä tältä kesäleiriltä saan, menee tähän, Vippe pohti asiaa puolisolleen.

– Se on sulle tietoa ja pääomaa tulevaisuutta varten. Siihen kannattaa satsata, puoliso kannusti.

Vippe oli samaa mieltä ja päätti seurata Valentinin työskentelyä. Tämä oli ottanut leirille mukaan oman valmennettavansa, ukrainalaisen miesten arvokisamitalistin Viacheslav Zagorodniukin. Viacheslav toimi leirin demoluistelijana eli näytti valmentajansa pyynnöstä hyppyjä ja piruetteja.

– Mitä haluaisit, että hän tekee, Valentin kysyi Vipeltä.

– Kolmoislutzia, nuori valmentaja pyysi.

Lutz on taitoluistelun kuudesta hypystä vaikein, ja kolmella kierroksella se oli vasta yleistymässä naisten kilpailussa. Vippe tiesi, että tulevaisuudessa se oli pakko taitaa. Kolmoislutzista tuli myöhemmin minun urani kulmakivi.

Vipen kouluttautumisen taustalla oli muutakin kuin hänen henkilökohtainen kiinnostuksensa ja oppimisen halunsa. Suomalaisen taitoluistelun uranuurtaja Jane Erkko oli päättänyt lähteä kansainvälistämään maamme taitoluistelua ja mullistamaan valmennusosaamista. Hänen päämääränsä oli tuoda Suomeen ulkomaisia valmentajia, kouluttaa suomalaisia valmentajia, saada lahjakkaita luistelijoita oppiin ulkomaille ja järjestää kansainvälisiä leirejä Suomessa. Maakunnissa kansainvälistämispyrkimyksiä ei aina ymmärretty, mutta työ jatkui siitä huolimatta. Kansainvälistämisen pioneerit veivät maamme taitoluistelun uudelle tasolle, aivan uudenlaisten mahdollisuuksien äärelle. Ulkomaalaisista kontakteista ja kokemuksista hyötyivät paitsi Vipen sukupolven valmentajat myös heitä edeltäneet valmentajat, kuten Anuliisa Uotila. Suuri yleisö tuntee Uotilan pidettynä taitoluisteluselostajana ja asiantuntijana, mutta sitä ennen hän työskenteli pitkään muun muassa Taitoluisteluliiton vastuvalmentajana. Uotilakin oli nuorena lähetetty oppiin niin Yhdysvaltoihin, Saksaan kuin Venäjälle. Myöhemmin myös hän valmensi minua Mäkelänrinteen urheilulukion taitoluisteluvalmentajana.

Vanhempani saattoivat siis viemään minut taitoluistelun pariin tilanteessa, jossa harjoittelu oli siirretty ulkojailta jäähalleihin, kansainvälistyminen jatkui ja Suomessa alkoi olla useampi valmentaja, jolla oli kykyä valmentaa tulevia huippuja. Yleisönkin kiinnostus lajia kohtaan kasvoi. Vuonna 1994 kohuttiin maailmanlaajuisesti amerikkalaisten taitoluistelijoiden Nancy

Kerriganin ja Tonya Hardingin välisestä selkkauksesta. Hardingin ex-puoliso oli palkannut miehen pahoinpitelemään Kerriganin ennen Lillehammerin olympialaisia. Kerrigan tuli kisoissa lopulta toiseksi, Harding kahdeksanneksi. Suomessa taitoluistelun suosiota nosti Susanna Rahkamon ja Petri Kokon jäätanssin Euroopan mestaruus ja MM-hopea vuonna 1995. Minutkin vietiin katsomaan heitä heidän Suomen-kiertueellaan. Luisteluesitysten katsominen oli ihan kiinnostavaa, mutta en alkanut sen kummemmin fanittaa ketään tai ihaila toisten menestystä. En edes ymmärtänyt, mitä menestys oli. Olin pikkulapsi, jonka mielestä taitoluistelussa kiinnostavaa oli jäällä touhuaminen. Oli hauskaa ottaa vauhtia kaverin kanssa vasta-ajetulla, liukkautta kimmeltävällä jäällä ja kurvailla peppuliukua kohti laitaa. Vippe joutui usein palauttamaan minut ruotuun. Hän näki alusta asti, että tässä oli tyttö, jonka kannatti tehdä töitä eikä vain hupsutella.

Taitoluistelijoita kutsutaan jääprinsessoiksi. Sillä tavalla minuakin kuvattiin mediassa, vaikka olin Suomen tunnetuimpia huippu-urheilijoita. Minulle luistelu ei kuitenkaan ollut mitään prinsessatouhua, ei edes pienenä. Olin kiltti ja kunnollinen, mutta samalla rämäpäinen. Perheessämme oli kolme lasta, ja minä olin lapsista keskimäinen. Olimme sisarusteni kanssa hyvin samankäisiä, joten kotona riitti vauhtia ja menoa. Taitoluistelussa minua kiinnostivat temput. Niiden opettelu oli jännittävää. Uuden oppimisessa ja uusissa haasteissa oli

jotain, joka palkitsi minua sisäisesti. Vielä kerran, vielä kerran, pääni takoi, kun yritin ensimmäisiä yksöis-hyppyjä jäällä sekä kotimme pihalla. Luistelussa sai opetella myös piruetteja ja askelia. Kun yhden sai onnistumaan, piti opetella seuraava temppu. Fyysisesti minulla olisi varmasti ollut ominaisuuksia myös johonkin toiseen lajiin, mutta en olisi jaksanut jankata mitään yksipuolista. Halusin pitää hauskaa. Kovan vauhdin ottaminen, hypyn yrittäminen ja pienet peppuliu'ut jäätä pitkin tuottivat minulle hupia ja pitivät kiinnostusta yllä.

Temppuilu oli palkitsevaa, sillä minulla oli keho, joka oppi asioita nopeasti. Olin väkkärä, kuten Vippe kuvaili. Sillä hän taisi tarkoittaa jotain sen suuntaista, että minulla oli luontaisesti ponnistusvoimaa, nopeutta ja kehonhallintaa. Ne ominaisuudet kehittyivät luistelussa ja kaikessa, mitä tein kaukalon ulkopuolella. Lapsuuteni kului pääasiassa pihalla kavereideni kanssa. Yksi lempeikeistäni oli tehdä esteratoja mielikuvitushevosille. Minun hevoseni nimi oli Tähtisilmä. Se oli hyvin nopea.

Minut nostettiin luistelukoulusta Tintit-nimiseen treeniryhmään ollessani viisivuotias. Siinä vaiheessa Vipestä tuli pysyvä valmentajani. Harjoituksia oli muuttaman kerran viikossa, ja taitoni karttuivat nopeasti. Opin puolitoista kierrosta sisältävän yksöisakselin kuusivuotiaana. Samana vuonna minut nostettiin yhden taitoryhmän yli K2-nimiseen kilpailuryhmään eli seuramme toiseksi tasokkaimpaan joukkoon. K2-ryhmä harjoitteli jo kuudesti viikossa. Kilpailuissa käymisen aloitin samoihin aikoihin.

Kuten ensimmäisessä luistelunäytöksessäni myös ensimmäisissä kilpailuissani intoa oli enemmän kuin taitoa. Laaksolahden jäähallin ylätasanteella pidetyssä alkuverryttelyssä roikotin huolettomana äitini ylisuuria hanskoja ja hyppelähdin menemään sellaisella vauhdilla, että kopsautin pääni yhteen toisen luistelijan kanssa. Itse kilpailusuorituksessa kaaduin. Se ei minua haitannut. Tiesin olevani pienempi kuin muut enkä muutenkaan kokenut painetta suoriutua täydellisesti. Otin tyytyväisenä vastaan kukat mummiltani, joka oli ollut katsomossa. Sen jälkeen kilpailuja alkoi olla paljon, myös arkisin. Isäni työskenteli lentokonemekaanikkona Fin-
nairilla ja pystyi kolmivuorotyön tarjoamien vapaiden ansiosta kuljettamaan minua päiväaikaan. Reitti kulki usein koulun kautta, jossa äitini työskenteli erityisopettajana. Hän laitto minulle ranskanletit ennen kuin jatkoimme matkaa johonkin Helsingin seudun jäähalleista.

Kilpailu-urani alussa en osannut vielä kaikkia yksöis-
hyppyjä, enkä siksi pärjännyt kovin hyvin. Nautin kilpailuista siitä huolimatta. Niitä edeltävä jännitys tosin oksetti, ja katsoin kadehtien isompia luistelijoita, jotka vaikuttivat siltä kuin heitä ei jännittäisi lainkaan. Epämiellyttävät tunteet jäivät kuitenkin esiintymisen ilon alle. Alakouluikäisenä halusin esiintyä kaikissa koulun juhlissa, ja kavereideni kanssa kuvasimme jatkuvasti toisiamme videokameralla. Luistelukilpailuissa oli kivaa esittää yleisölle oma ohjelma ja harkoissa juuri opittu uusi hyppy. Sekin palkitsi, että mitä enemmän harjoituksissa opin, sitä enemmän sijoitukseni paranivat kil-

pailuissa. Kipinä syttyi. Innostukseni oli ilmiliekeissä viimeistään siinä vaiheessa, kun tein ensimmäistä kertaa yksöisakselin kilpailuohjelmassani ja voitin ensimmäisen kilpailuni Helsingin jäähallin harkkahallissa. Sain palkinnoksi joulukalenterin. Olin pollea saavutuksistani. Olin tottunut olemaan tulosluettelon loppupäässä, joten voitto tuntui mahtavalta.

Esteettisiä taitolajeja tuntemattomalle jo pikkulasten tiivis harjoittelu- ja kilpailutahti voi kuulostaa rajulta. Moni lapsi minä mukaan lukien ei kuitenkaan koe sitä raskaana. Päin vastoin, olin innoissani, kun harjoitukset lisääntyivät. Vauhti ja haasteet sopivat uteliaalle mielelleni ja energiselle keholleni. Taitoluistelun temput saattavat vaikuttaa vaativilta, mutta minulle ne olivat leikkiä. Leikkillisyyttä lisäsi se, että harjoituksissa oli kavereita, joiden kanssa pöllöillä niin jäällä kuin hallin käytävillä. En minä miettinyt treeneihin mennessäni tulevaisuuttani taitoluistelijana tai sitä, olisiko jonkin asian pakko onnistua juuri tänään. Mietin vain, miten kivaa oli nähdä ystäväni.

Minua veti hallille myös Vippe, josta alkoi vähitellen tulla yksi elämäni tärkeimmistä aikuisista. Hän sitoi hapsottavan tukkani pinneillä sileäksi, kielsi syömästä jääkoneen auraamaa lunta hanskoista ja suhtautui rauhallisesti kammelluksiini. Hupsankeikkaa, Vippe huokaisi lempeästi, kun taas kerran muksahelin menemään. Koin hänet huolehtivana ja turvallisena, enkä hätkähtänyt edes siitä, että vuosien varrella harjoitusten ja vaatimus-

ten lisääntyessä hänkin muuttui vaativammaksi. Vippe puuttui napakasti siihen, jos minun hauskanpitoon taipuvainen luonteeni meinasi viedä voiton. Aina en olisi esimerkiksi jaksanut punnertaa, koska eivät kaikki muuta tehneet niin. Kun yksi ystäväni vetosi kipeään polveensa välttääkseen urheilukentän ympäri juoksemisen, yritin norkoilla samalla asialla hänen olkansa takana.

– Sua ei Laura satu yhtään mihinkään. Ala laukata, Vippe komensi.

En loukkaantunut tai ahdistunut. Tunsin oloni turvalliseksi niin kotona perheeni kanssa kuin hallilla Vipen ja kavereideni kanssa. Olin tottunut kotona siihen, että aikuiset ihmiset määräsivät kaapin paikan. Minä ja kaksi sisarustani saimme leikkiä ja olla lapsia, mutta kun touhu meni hölmöilyn ja tottelemattomuuden puolelle, meitä komensi niin isä, äiti kuin isoäitikin. Pahimmillaan isä otti esille vyönsä. Sillä ei koskaan lyöty, mutta uhattiin kyllä. On hyvä, että kasvatustavat ovat muuttuneet vuosikymmenien kuluessa, mutta kuria kyllä tarvitaan. Meille asetettiin rajat, jotka loivat turvaa. Tiesin jo pelkästä vyön äänestä, että nyt oli aika sulkea suu ja alkaa käyttäytyä. Niinpä en kokenut mitenkään loukkaavana sitäkään, etten saanut luistelutreeneissä käyttäytyä tai lorvia miten sattuu.

Minun oli helppo suhtautua luistelun vaatimuksiin ja valmentajani napakkuuteen myös siksi, etten ollut murehtijatyyppejä. Asiat ja sanat eivät jääneet vaivaamaan mieltäni, vaan sulivat kuin jää luistimista treenien jälkeen. Olin luonteeltani konfliktien karttaja, joten en

kokenut tarvetta alkaa vängätä vastaan. Minulla oli kyllä tahtoa, mutta jo lapsena se suuntautui muihin asioihin kuin turhaan kinasteluun, draamaan ja huomionhakuun. Suorastaan vihasin riitelyä. Kun vanhempani ottivat yhteen – sitä ruuhkavuosien tuoksinassa tapahtui jossain vaiheessa varsin usein –, yritin kiivaasti saada heidät lopettamaan.

– Riita poikki ja voita väliin! kiljuin riidan keskellä.

Eripura rasitti minua, mutta kun se loppui, minun oli helppo jatkaa eteenpäin. En jäänyt kiinni ikäviin sanoihin tai tapahtumiin. Ehkä rauhan tarpeeni oli sisäsyntyistä, ehkä vanhemmiltani opittua. Vaikka heille kolmen pienen lapsen vanhempina arkista nahistelua tulikin, äitini ja isäni olivat molemmat pohjimmiltaan rauhallisia, positiivisia ja tasapainoisia ihmisiä, jotka eivät turhaan hötkyilleet mistään asiasta.

Vanhempien asenne teki kodistamme onnellisen, mutta se sai myös taitoluistelun tuntumaan kivalta ja kepeältä harrastukselta. Äitini ja isäni kuljettivat minua hällille, osallistuivat seuratyöhön ja maksoivat mukisematta – joskin hieman kulmiaan kohotellen – harrastuksestani koituvat laskut, mutta muuten he eivät puuttuneet treenaamiseen. Vanhempieni mielestä harrastus oli minun juttuni, eikä heille ollut tärkeää, miten siinä pärjäsin. Heidän egonsa ei ollut sidottu minun menestykseeni. Kuuntelin ihmeissäni, kuinka yksi kaverini joutui vielä kotona treenaamaan trampoliinilla, koska ei ollut vanhempiansa mielestä suoriutunut päivän luisteluharjoituksissa tarpeeksi hyvin.

Toisin kuin monet nykyvanhemmat minun vanhempani eivät vaatineet asioita myöskään valmentajaltani. Äitini ja isäni luottivat Vippeen alusta asti. He ajattelivat, että jäähallilla valmentaja tiesi, mikä minulle oli parasta, eikä tämä tarvinnut heiltä ylimääräisiä neuvoja. Joidenkin luistelijoiden vanhemmat alkoivat kellontarkasti laskea, valmennettiinko jonkun toisen lasta enemmän kuin omaa. Isäni ei lähtenyt mukaan tällaiseen. Ehkä on olemassa syy, miksi juuri se tyttö tarvitsi tänään enemmän huomiota, isäni totesi muille.

Vanhempieni jääminen harrastukseni ulkoreunalle ei tarkoittanut välinpitämättömyyttä tai vastuun pakoilua. Heidän mielestään kodin vastuulla oli pitää huoli siitä, että lapsi jaksoi tehdä sitä, mitä halusi. Kyllä heistäkin kuulosti hurjalta, että niin nuori ja pienikokoinen lapsi kuin minä treenasi jo alakoulun ensimmäisillä luokilla kuutena päivänä viikossa ja kävi myös aamujäillä. Vanhempani kertoivat huolestaan Vipelle, ja voinnistani tuli kaikkien kolmen yhteinen asia. Vippe raportoi vanhemmilleni, miten olin jaksanut treeneissä, ja vanhempani tarkkailivat olemistani kotoa. Aihetta huoleen ei yleensä ollut. Aamujäät jätin joskus väliin, koska aamut olivat ainoita aikoja, jolloin treenaaminen ei innostanut minua. Aamujäillä saattoi käydä myös niin, että kaveri, jonka kanssa olin sopinut treeneihin menosta, ei tullutkaan. En pitänyt yksin harjoittelusta. Luistelukaverit olivatkin iso syy koko harrastukselle.

Tavallisissa iltatreeneissä seuraa riitti. Niissä oli aina kivaa, eikä kaikki energia jäänyt hallille. Oli ihan nor-

maalia lähteä vielä harkkojen jälkeenkin kavereiden tai perheen kanssa pyörilemään tai laskettelurinteeseen. Aktiivinen arki oli hyvä asia. Se tarjosi monipuolista liikuntaa ja erilaisia virikkeitä. Rakastin luistelua mutta myös paljon muuta.

Olisi ihanaa voida sanoa, että jokaisella lapsella on yhtäläinen mahdollisuus edetä pitkälle valitsemassaan lajissa. Valitettavasti niin ei ole. On sattumaa, mihin Suomessa syntyy. Perhetaustan lisäksi myös konkreettinen asuinpaikka vaikuttaa siihen, minkälaiset harrastus- ja etenemismahdollisuudet eri lajeissa on. Taitoluistelussa harrastajat ja valmennusosaaminen tukipalveluineen keskittyvät pääkaupunkiseudulle ja suurimpiin kaupunkeihin. Varhaista erikoistumista vaativassa lajissa harrastus pitää aloittaa nuorena ja hyvän valmentajan ohjauksessa. Kyse on ennen kaikkea siitä, että asiat opetetaan oikealla tavalla ja oikeassa järjestyksessä, mutta myös muusta ympäristöstä.

Espoolaisena minun seurakseni valikoitui Espoon Jäätaiturit. Vipen lisäksi esimerkiksi sellaiset valmentajat kuin Ani Siukosaari, nykyinen Närhi, ja Kim Jacobson olivat tehneet seurassa hyvää työtä ja nostaneet luistelijoita SM-mitaleille. Pikku luistelijalle oli merkityksellistä nähdä vierestä Suomen parhaiden luistelijoiden menoa. Olin aivan intona, kun sain esiintyä seuran kevätnäytöksessä yhdessä Suomen mestari, arvokisaedustaja Kaisa Kellan kanssa. Kyse oli *Lumikuningattaresta*, jossa Kella luisteli Kertun roolissa ja minä sain luistella pikku-

Kertun osuuden. Tulin valituksi rooliin yhdennäköisyysteni ja varmasti myös taitojeni takia.

Jos olisin syntynyt muualla ja ollut heikommassa seurassa, en välttämättä olisi edennyt huippu-urheilijaksi hyvistä ominaisuuksistani ja lähtökohdistani huolimatta. Ollessani 2010-luvulla Suomen Taitoluisteluliiton hallituksessa pohdimme usein, miten voisimme edistää kaikkialla Suomessa asuvien nuorten taitoluistelijoiden uraa. Olisi arvokasta, jos valmentajat itse myöntäisivät taitojensa kohta loppuvan ja kannustaisivat lahjakkaita luistelijoina hakeutumaan muualle. Muualle hakeutuminen ei toki ole aina mahdollista. On iso asia muuttaa koko perheen elämä toiselle paikkakunnalle yhden lapsen urheilu-uran takia, joka sekin on enemmän kuin epävarma.

Jos oma perheeni olisi sattunut asumaan jossain taitoluistelun kannalta hankalammassa paikassa, on selvää, etteivät jalat maassa pitävät, kolmen lapsensa keskinäistä tasa-arvoa painottaneet vanhempani olisi koskaan muuttaneet meitä muualle vain minun harrastukseni takia. Tuskin kavereitani rakastavana hauskanpitäjänä olisin itsekään halunnut lähteä. On kuitenkin sääli, jos olosuhteet estävät lahjakkaita ja motivoituneita nuoria nousemasta huipulle. Ainakaan taitoluistelun kaltaisessa lajissa ratkaisua ongelmaan ei ole vielä keksitty.

Minä satuin olemaan onnekas. Olosuhteeni taitoluistelussa paranivat entisestään, kun perheemme muutti lähelle Espoon Laaksohallien jäähallia minun ollessani 9-vuotias. Entisestä kodistamme Niipperistä oli matkaa

Laaksoalahden hallille kymmenen kilometriä. Me kaikki kolme, minä, Typy ja pikkuveljeni Perttu, harrastimme jääurheilua Laaksoalahdessa, joten vanhemmillani riitti kускаamista viikon jokaisena päivänä ja useammin kuin kerran päivässä. Meidän harrastuksemme eivät olleet ainoa syy muuttoon. Laaksoalahti oli muutenkin mukava paikka lapsiperheelle.

Isäni laskeskelijä, että rahaa ei ollut ylen määrin mutta tarpeeksi, jos joku iäkäs ihminen testamenttaisi vanhan purkukuntoisen talonsa jollekin yhdistykselle, joka laittaisi sen sitten myyntiin. Eräänä päivänä Hesarista löytyi ilmoitus tuhannen neliön tontista Laaksoalahdessa.

– Nyt mennään katsomaan tätä, isäni soitti äidilleni töihin.

– En taida ehtiä, tämä vastasi.

– Kyllä, nyt tulet!

Vanhempani tekivät kaupat tontista. Seuraavaksi vuodeksi muutimme vuokra-asuntoon. Vuoden ajan äitini hoiti lapset ja kускаamiset ja isäni kävi töissä ja käytti kaiken vapaa-aikansa tulevan kotimme rakentamiseen. Rakennusmiehet rouskuttivat tauoilla keksejä, joiden myynnillä tuettiin luisteluseuraamme. Muuttaminen uuteen kotiin kesällä 1997 oli kivaa. Ahtaan vuokra-asunnon jälkeen oli ihana saada oma huone. Vuorotyötä tekevän isäni nukkumista ei enää tarvinnut varoa, sillä hän oli suunnitellut saunaan niin pitkän lauteen, että sille mahtui patja. Mustaksi laudoitetun saunan hämärässä ja kolmen oven takana isä sai nukkua rauhassa meidän lasten pelatessa yläkerrassa sählyä ja pimputtaessa soitto-

läksyjä. Minun kannaltani parasta oli, että autossa istuminen väheni huomattavasti eikä harkkoihin enää koskaan tarvinnut mennä bussilla. Olin inhonnut heittelevässä bussissa tönöttämistä.

Elämä oli parhainta mahdollista eli tasaista arkea. Se oli lapselle turvallista, ja samalla se opetti ymmärtämään ja arvostamaan tavallista elämää: pitkälti samanlaisina toistuvia päiviä, jokapäiväistä puurtamista, joka yhdessä läheisten ihmisten kanssa on kuitenkin onnellista ja mielekästä ja joka välillä tarjoaa erityisiä tapahtumia ja poikkeuksellista iloa.

Suomen menestyneimmän taitoluistelijan matka huipulle

Taitoluistelija Laura Lepistö ei koskaan tavoitellut voittamista. Silti hänestä tuli Euroopan mestari ja MM-pronssimitalisti lajissa, josta on viime vuosina kuultu lähinnä kauhutarinoita. Lepistö ei kärsinyt vaan rakensi itselleen vahvan mielen ja sellaisen ympäristön, joiden avulla menestys oli mahdollista. Laura Lepistön elämäkerta on inspiroiva kasvutarina, mutta myös raadollisen rehellinen kertomus urheilun yhä vaietuista varjopuolista, etenkin naisurheilijoille. Lepistön vinkeistä on apua kelle tahansa, joka tavoittelee menestystä, mielenrauhaa ja toipumista.

9 789520 449964

www.tammi.fi

99.1

ISBN 978-952-04-4996-4